

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1901, kl. 3 e. m.

Memorial, angående beviljande af dyrtidstillägg åt riksbankens tjänstemän och betjente.

För beredande af dyrtidstillägg åt riksbankens tjänstemän och betjente hafva bankofullmäktige till utskottet inkommit med en den 17 januari innevarande år dagtecknad skrifvelse, deri anförts följande:

»Den prisstegring å lifsförnödenheter, som under de senast förflutna åren egt rum, har, såsom bekant är, på flera håll föranledt framställningar om beviljande af tillfälliga tillägg till förut fastställda aflöningar och äfven i åtskilliga fall medfört åsyftadt resultat. Särskildt hafva Stockholms stadsfullmäktige funnit sig föranlåtna att år 1899 i staten för 1900 upptaga dyrtidstillägg efter vissa angifna grunder med i regeln 15 % af aflöningsförmånerna, men 10 % för dem, som åtnjutit bostadsförmån, dock ej högre än 450 kronor (resp. 300). Beslutet härom förnyades år 1900 för 1901 års stat.

Den af Kongl. Maj:t till 1900 års riksdag aflåtna propositionen om dyrtidstillägg i vissa fall och till visst belopp å en del löner vann ej framgång, men detta år har framställning i liknande syfte, dock af större omfattning och åtföljd af en för ändamålet särskildt avvägabragt utredning blifvit till Riksdagen öfverlemnad.

Af den ifrågavarande utredningen framgår, dels att prisstegringen visar sig afsevärd, äfven om man utgår från jämförelse mellan en tidsperiod börjande efter midten af 1870-talet och slutande vid midten af 1890-talet, men afgjort större vid sammanställning af prisen 1886—1895 och de nu senast i allmänhet rådande, dels ock att ökningen gäلت icke blott hufvudstaden utan i minst lika hög grad landsorten, hvarvid ock särskildt uppmärksamheten blifvit fäst dervid, att prisen under 1870-talet i hufvudstaden varit starkare uppdrifna än å landsbygden.

För tjänstemän och betjente vid riksbankens hufvudkontor fastställdes lönereglering senast år 1892, i afseende hvarå likväl bör märkas, att den egentligen för 1:sta eller lägsta gradens tjänstemän innebar någon mera beaktansvärd förbättring. Att från 1892 till innevarande år lefnadskostnaderna i Stockholm betydligt stegrats, särskildt genom höjda pris å hyror, tjänstefolkslöner och bränsle, är allmänt känt och i den nyss omförmälda utredningen till fullo ådagalagdt. Vid sådant förhållande, och då de högre prisen faktiskt ännu fortfara, hafva fullmäktige ansett det vara sin pligt att icke längre dröja med att hos bankoutskottet göra framställning om utverkande hos Riksdagen för riksbankens hufvudkontor af den tillfälliga förbättring i aflöningen, som kan anses någorlunda motsvara det föreliggande behovet.

Men äfven vid riksbankens afdelningskontor i landsorten har ställningen för tjänstemän och betjente gifvetvis måst röna inverkan af livsvilkorens fördyrande. Ofvan är angifvet, att förhållandena i landsorten enligt den förut åberopade officiella utredning, som åtföljer Kongl. Maj:ts proposition i ämnet till Riksdagen, icke äro gynsammare för de till vissa bestämda inkomster hänvisade löntagarne än fallet är i Stockholm. Regleringen af löneförhållandena vid afdelningskontoren skedde vid 1897 års riksdag och således före den allmänna prishöjning, som karakteriserar åren 1898—1900. Att den måste ske och i sjelfva verket skedde med hänsyn till den 1892 för hufvudkontoret fastställda staten, behöfver knappt erinras. För Göteborgs- och Malmö-kontoren ställdes i sjelfva verket aflöningsförhållandena i tillämpliga delar lika med hufvudkontoret, och vid de öfriga kontoren blefvo aflöningsarna fastställda efter en i det hela lägre skala.

Jemväl för afdelningskontorens tjänstemanna- och betjent-personal är således ett tillägg i aflöningen, afsedt att underlätta deras ekonomiska ställning under den sedan några år tillbaka fortgående fördyringen af hvad till deras bergning med nödvändighet fordras, af behovet påkalladt.

I fråga om storleken af det tillägg, som bör ifrågakomma för lönta-

garne vid riksbankens hufvudkontor och afdelningskontor samt vilkoren för dess åtnjutande finna fullmäktige alla skäl tala för anslutning till hvad i Kongl. Maj:ts proposition är föreslaget för statens tjänstemän och betjente, helst aflöningen för riksbankens tjänstemannapersonal i allmänhet taget nu torde ställa sig lägre än för statens motsvarande embets- och tjänstemän.

Jemväl beträffande riksbankens pappersbruk Tumba synas liknande skäl vara för handen till framläggande af ett förslag om dyrtidstillägg åt förvaltaren, verkmästaren, pappersmästaren, kontorsbiträdet, läkaren och vaktmästaren. De personliga lönetillägg, som på den senaste tiden kommit de tre förstnämnda till godo, äro i sjelfva verket att anse som eqvalenter för ålderstillägg, till hvilka tjänstemännen vid bruket icke äro enligt staten berättigade. Hvad åter angår skolläraren, utgå hans aflöningsförmåner enligt grunder, som senast år 1900 blifvit definitivt bestämda. Beträffande bokhållaren lär särskild framställning icke vara af behovet påkallad, enär befattningen för närvarande bestrides på förordnande mot lägre aflöning, än som i staten är uppförd för ordinarie innehafvare, och den ifrågavarande aflöningen således kan af fullmäktige höjas med ett belopp, som motsvarar dyrtidstillägget.

Med tillämpning af de af Kongl. Maj:t för dyrtidstillägg till statens tjänstemän föreslagna grunder skulle enligt uppgjorda beräkningar kostnaden för sådant utgöra:

för tjänstemän och betjente vid riksbankens hufvudkontor	kronor 40,335: —
för tjänstemän och betjente vid samtliga afdelningskontoren	» 29,267: 50
samt för förvaltaren, verkmästaren, pappersmästaren, kontorsbiträdet, läkaren och vaktmästaren vid Tumba bruk	» 1,555: —

Efter lemmande af denna utredning och med stöd af hvad ofvan blifvit anfördt om behovet af någon förhöjning af de till riksbankens tjänstemän och betjente i stat anvisade aflöningsförmåner hafva fullmäktige velat hos utskottet hemställa om framställning till Riksdagen derom, att i öfverensstämmelse med de af Kongl. Maj:t framlagda förslag till grunder för dyrtidstillägg åt statens tjänstemän, måtte i stället för det i slutet af aflöningsstaten befintliga öfvergångsstadgande, som numera är obehöfligt, införas följande bestämmelser:

För samtliga vid riksbankens hufvud- och afdelningskontor å stat upptagna befattningar, med undantag för skolläretjensten och bokhållarebe-

fattningen vid Tumba bruk, må från och med 1901 års början såsom dyrtidstillägg beräknas och utgå följande belopp:

1:o) *der aflöningen utgöres endast af penningar:*

femton (15) procent af aflöningen, dock icke i något fall högre belopp än 750 kronor;

2:o) *der aflöningen består dels af penningar och dels af bostads- eller boställsförmåner in natura:*

tio (10) procent å aflöningen, dock icke i något fall högre belopp än 500 kronor,

under iakttagande härvid, att till aflöning räknas såväl lön och tjenstgöringspenningar som ålderstillägg och i stat uppfördt arfvode, samt att dyrtidstillägget anses tillhöra lönen.

I händelse af bifall till denna framställning, och då dervid torde få anses såsom en följd, att den ersättning, som vid semester utgår till dem, hvilka derunder förordnas att bestrida tjenst i den lediges ställe, jemväl proportionsvis förhöjes, samt då dertill kommer, att de vid hufvudkontoret från anslaget till extra arbeten och semestervikariat samt till flitpenningar åt extra ordinarie tjenstemän utgående arfvodena till för närvarande 4 amanuenser, jemväl torde, i likhet med hvad i Kongl. Maj:ts proposition är beräknadt, böra något höjas hafva fullmäktige tillika velat hemställa, att nämnda anslag vid hufvudkontoret, nu utgörande 40,000 kronor, måtte ökas med ett belopp af 3,000 kronor eller till 43,000 kronor.»

Såsom bankofullmäktige här ofvan anført, har Kongl. Maj:t i den till Riksdagen aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof gjort framställning om beviljande af ett extra anslag för beredande af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del statens tjenstemän och betjente i öfverensstämmelse med de hufvudsakliga grunder, som af fullmäktige åberopats. Utskottet har beträffande riksbankens tjenstemän och betjente ansett sig icke böra motsätta sig ett dyrtidstillägg för innevarande år, men vill med afseende å grunderna för ett dylikt dyrtidstilläggs utgående framhålla, *dels* att, då den inträdda prisstegringen förnämligast afsett bostadshyror och förmånen

af fri bostad in natura därför måste anses såsom en så afsevärd fördel, att de tjänstemän och betjente, hvilka deraf äro i åtnjutande, tydligen redan äro framför sina i öfrigt jemnstälde kamrater så gynnade, att de måste från de senare särställas, dyrtidstillägget endast bör tillkomma de tjänstemän och betjente, i hvilkas löneförmåner bostad in natura icke ingår, *dels* att ett dyrtidstillägg af tio procent å de kontanta löneförmånerna bör anses vara efter förhållandena lämpligen afvägdt, och *dels* att från erhållande af dyrtidstillägg skola undantagas ej mindre de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner för innevarande år uppgå till högre belopp än 7,000 kronor, än äfven de tjänstemän och betjente, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete år 1900 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,000 kronor.

Då den Kongl. Maj:ts ofvannämnda proposition bilagda utredning angående prisförhållandena för bostadshyror och lifsförnödenheter, till hvilken utredning utskottet tillåter sig hänvisa, angifver en så afsevärd prisstegring, att till följd af derigenom ökade lefnadskostnader ekonomiska svårigheter otvifvelaktigt uppstått för ett flertal löntagare, finner utskottet en tillfällig förbättring af dessas löneförmåner vara af behovet påkallad och anser sig därför hafva giltiga skäl att biträda bankofullmäktiges nu gjorda framställning om beredande af ett dyrtidstillägg jemväl åt den grupp af tjänstemän och betjente, som lyda under riksbanken.

Med afseende å de grunder, efter hvilka ett sådant dyrtidstillägg skall utgå, anser utskottet det ej böra ifrågakomma, att dessa för riksbankens tjänstemän och betjente ställas förmånligare än för öfriga statstjenare, och får utskottet därför föreslå, att ofvan angifna grunder tillämpas för nu ifrågavarande tjänstemän och betjente.

Enligt beräkningar, som utskottet från bankofullmäktige infortrat, skulle ifrågasatta dyrtidstillägg för riksbanken medföra följande kostnad:

	enl. fullmäktiges förslag:	enl. utskottets förslag:
för tjänstemän och betjente vid riksbankens hufvudkontor	40,335: —	24,770: —
för tjänstemän och betjente vid samtliga afdelningskontoren	29,267: 50	18,445: —
för tjänstemän och betjente vid Tumba bruk ...	1,555: —	330: —
	<hr/>	<hr/>
Summa kronor	71,157: 50	43,545: —

Beviljas dyrtidstillägg enligt utskottets nu angifna förslag, torde, såsom fullmäktige i ofvanberörda skrifvelse anført, jemväl det för hufvudkontoret uppförda anslaget till extra arbeten och semestervikariat samt till flitpenningar åt extra ordinarie tjenstemän proportionsvis höjas, hvilken förhöjning utskottet anser lämpligen kunna bestämmas till 2,000 kronor, så att ifrågavarande anslag komme att i staten uppföras med 42,000 kronor i stället för nu utgående 40,000 kronor.

På grund af hvad sålunda förekommit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte besluta:

I:o)

att, med uteslutande af det i aflöningsstaten för Sveriges riksbank befintliga öfvergångsstadgande, der införa följande bestämmelser:

För samtliga å riksbankens stat upptagna befattningar, med undantag för skollärare-tjensten och bokhållarebefattningen vid Tumba bruk, må för år 1901 såsom dyrtidstillägg beräknas och utgå ett belopp af tio procent af den för hvarje befattning bestämde kontanta aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 500 kronor, under iakttagande härvid, att till aflöning räknas såväl lön och tjenstgöringspenningar som ålderstillägg och i stat uppfördt arfvode, samt att dyrtidstillägg anses tillhöra lönen.

Från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagas:

a) de tjenstemän och betjente, i hvilkas aflöning ingå bostads- eller boställsförmån in natura;

b) de tjenstemän, hvilkas aflöningsförmåner för innevarande år uppgå till högre belopp än 7,000 kronor;

c) de tjenstemän och betjente, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete år 1900 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,000 kronor.

2:o)

att anslaget till extra arbeten och semestervikariat samt till flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän vid hufvudkontoret må för år 1901 höjas från 40,000 kronor till 42,000 kronor.

Stockholm den 30 april 1901.

På bankoutskottets vägnar:

J. JOHANSSON.

Reservationer:

vid punkten 1:o) b):

af herr *Östberg*, som yrkat, att densamma måtte erhålla följande lydelse: »de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst eller tjänst hos riksbanken för innevarande år uppgå till högre belopp än 7,000 kronor».

och af grefve *Hamilton*;

samt vid förslaget i dess helhet af herrar *A. Hansson* i Solberga, *Jansson*, *Henricsson*, *C. E. Johansson* i Berga, *Persson* och *C. F. Petersson* i Dänningelanda, hvilka yrkat afslag.
